

**ЛИСИЦА
НЕВЕСТА
КИТАЙСКА ПРИКАЗКА**

chitanka.info

Едно време — преди много, много години — в областта Пин-Юнан живеел търговец на име Юн-Чи-Юн. Богат бил Юн и народът го почитал, понеже бил не само богат, а и добър.

Но той не бил женен. Не че бил много млад, ами не можел да си намери булка. Годините си минавали, а търговецът все не срещал мома, която да хареса.

Веднъж той излязъл на лов със слугите си. Отишли надалеко в степта. Момчетата подгонили лисица. Заобиколили я, засвирили по нея, завикали: „Уха-ха! Иха-ха!“ Врътнала се лисицата насам, врътнала се натам, па избрала едно място, дето имало по-малко хора. Разтърсила опашка и побягнала колкото ѝ нозе държат.

Но тъкмо там бил застанал сам господарят. Пресрещнал Юн лисицата, размахал копринената връв, па я хвърлил и омотал три пъти животното.

Натрупали се всички да гледат хубавия лов. Не били виждали такава лисица: стройна, силна, с остра муцуна, с очи — като звезди, с козина — като злато. Цяла блести. Не е лисица като лисица. Чудо невидено.

— Благодаря ви, момчета — казал Юн на слугите. — Не лисица, а цяла хубавица ми изкарахте. Де да можехте и такава невеста да ми намерите! Ако срещна мома — от малко, малко да прилича на тая лисица — веднага ще се оженя. Но нали знаете, че нашите набелени-начервени моми никак не приличат на нея? Както и да е, момчета, привържете ми я зад седлото, па да вървим.

Вързали лисицата отзад на Юновото седло и си тръгнали. Слугите напред, а господарят — подир тях. Замислил се дълбоко Юн. Кара коня и си мисли: какъв е тоя късмет — неженен да остане, един между толкова връстници. Не му помага щастието — и туйто.

Както си мислел, току почнал да си говори тихо:

— В старо време, както разказват някои, са ставали какви ли не чудеса. Защо да не станат и днес? Да речем, защо не стане тъй, че — вместо лисица да съм намерил мома и вместо лисича кожа да си отведа дома невеста?

А лисицата лежи зад него, цяла свита и вързана; свилените възли ѝ прерязват лапите, ала още по-силно ѝ прерязва сърцето страхът: знае тя защо са я хванали. Ще я одерат, колкото и да е хубава — на хората не трябва тя, а кожата ѝ.

И лисицата се помолила на своя Бог — на оня Бог, комуто се молят зверовете — да я спаси от смърт като я превърне на мома. Помолила се тя тъкмо в оня миг, когато и Юн мислел за това.

Сепнал се Юн от своя размисъл. Гледа: слугите му доста го изпреварили. Шибнал коня, па се озърнал назад — да види там ли е лисицата. Погледнал — и що да види? Надал вик от учудване. Зад него — мома! Лисицата я няма, а на нейно място — хубавица с дълга златиста коса, огнени очи и тънки извити вежди.

Преди още Юн да я разгледа, хубавицата си отворила ругените устица, показала си бляскавите зъби и рекла:

— Изплаши ли се, добър юначе? Нищо няма: не бой се от мене, за да се не боя и аз от тебе! По-рано бях лисица, а сега ще ти стана жена. Свърни от пътя хей в онова село: там да прекараме нощта, па утре ще вървим у вас. Ще кажеш на своите, че си ме купил в селото или че си ме сменил за лисичата кожа.

Тъй се оженил Юн.

За сватбата той подарил на булката си много дрехи и различни украшения. И всичко това — скъпо, избрано. Ала най-много от всичко тя харесала чифт обеци със зелени камъни. Толкова ги харесала, че не ги снемала от ушите си.

Дълги години живели в обич Юн-Чи-Юн и жена му. Никога не се скарали, лоша дума си не рекли. Родили им се чеда; порасли, изженили се; и те остарели като родителите си. Юн умрял.

А вдовицата му живяла още дълго след него. Нали се била превърнала в жена от лисица, нейният Бог й подарил дълъг живот. Тя се пренесла да прекара старините си в една стаичка, в дъното на градината. Там й носели и храна.

Но понякога забравяли да й отнесат. Па след години забравили не само за храната, но и за самата нея. Никому на ум не идвало, че някъде си в градината живее добрата бабичка. Да, никому дори и на ум не идвало. Забравили я.

А бабата живеела ли, живеела. Отслабнала съвсем, дотегнал й животът, не й се живеело. Но тя знаела, че щом си е сама измолила човешки живот, трябва да живее докле я прибере Бог. Затова живеела.

А годините все вървели и вървели. След първото поколение дошло второ. После — трето. Нови хора се народили. В Юновата къща

заживели след него синовете му, сетне — внуците му, а после и правнуците му.

Най-после останал само един правнук, по име Юн-Ван-Тен. А трябва да ви кажа, че потомците на Юн-Чи-Юн не приличали на стареца. Не, никак не му приличали. Старецът цял живот печелил имот и пари, а те от поколение на поколение все с тоя имот преживявали, без да припечели някой нещo.

Към времето на Юн-Ван-Тен къщата обедняла съвсем. Младият Юн и жена му дояждали и доизносвали последните останки. И двамата били лениви. Работа ни знаели, ни залавяли. Бивало ги само да спят и да се карат помежду си, както правят всички ленивци.

Накрай настъпили тежки дни. Вкъщи нямало вече и кора хляб. Не се намирало и що да продадат. Дори дрехите, що носели, били скъсани: нямали кръпки — да ги закърпят. Жената седяла в стаята с парцалива рокля, а мъжът ходел по градината с халат, разяден от молци.

Веднъж, както ходел тъй, легнал на сянка. Гледа — в тревата нещo блести. Поразчоплил — обеща... Навярно изгубена от някого: мъх я бил вече обрасъл. Изнесъл я Юн на слънце — да я разгледа по-добре. Да, хубава обеща... Златна, със зелен скъпоценен камък... А на опакоето някакви букви... Чете Юн: „От Юн-Чи-Юн“.

— Ехеее! — рекъл си Юн-Ван-Тен — Юн-Чи-Юн ми е бил прадядо. Значи, тая обеща ще да е по-стара от сто години. Но все пак за нея ще дадат поне два теля.

Гледа Юн — по пътеката минава бабичка... Стара, престара, едва си мъкне краката... Но все върви. Прегърбена. Като че ли Юн я е виждал и друг път в градината, но не я е загледал. Но сега, от радост, че е намерил обещата, той дори ще се поразговори с нея. Ще се пошегува.

— Добър ден, бабичко! Какво си се прегърбила такава? Дали е от много старост, или си изгубила нещo, та го търсиш?

— И двете, синко. И двете, миличък. И стара съм си, па и търся нещo изгубено.

— А що си изгубила, бабичко?

— Обичка, синко. Обичка, що ми беше подарил на сватбата мъж ми.

— Да не е тая? Ако е твоя, вземи си я.

— Ох, тази е. Същата е, синко. Че как я намери? Благодаря ти. Много ти благодаря. Кажи-речи, сто години я търся, все не мога да я намеря, а ти дойде, та ми помогна. Бог да те поживи!

Мисли си Юн:

— Право ли дума бабата? Я да я поразпитам!

Седнал той с нея на поляната и почнал да я разпитва. От дума на дума, тя му разказала най-сетне всичко: как била лисица, как живеела с мъжа си, как я забравили ей в оная къщица. Гъби варяла, та ядяла. Позачудил се Юн. Но като го мързяло да мисли, решил, че така би трябвало и да бъде.

— Ела при нас, бабичко! — казал ѝ той. — Аз съм наистина сетен сиромаш, нищо си нямам, но над средната стая покривът е още здрав, та би могла да живееш там. А то — тая къщица... Гледам: като че ли капе...

— Капе, синко, капе, нали няма кой да я стегне.

Видяла бабата къщата — не могла да я познае — от някогашното богатство не останала и диря. Което било златно и сребърно, продали го. Дървеното изгорили през зимните студове. А глиненото — или счупено, или размито от дъждовете. Само средната стая се държала.

Бабата заживяла с правнуците си. Тя им дала обещите.

— Иди ги заложил! — рекла на мъжа. — Накупи ориз и друго каквото трябва. И дрехи купи на себе си и на невестата. Срам ме е да ви гледам такива: докъде сте изпаднали!

Като поживяла при тях няколко дена, бабата видяла, че за всичко е причина леността на господарите.

— Не бива тъй, дечица — казала им тя. — Трябва да се заловите за работа. Не работите ли, никога не ще се измъкнете от неволята: в нея ще си умрете.

— Но какво да работим, когато ни не бива за нищо? — отговорили и двамата едногласно. — Родителите ни не са ни учили на нищо.

А бабата им рекла:

— Недейте ропта против своите родители, дечица! Ако те не са ви учили, аз ще ви понауча на това-онова, колкото знам и колкото имам сили. На тебе, булчице, ще сложа кросно и стан: ще тъчеш. А ти, синко, ще заловиш търговия: полека-лека ще се изпечеш. Никой не се ражда научен.

— Ами пари? Търговията иска пари.

— За начало ще ти дам колкото имам. А с тях ти ще спечелиш много, стига да работиш и да слушаш по-стари хора. Иди в градината, в моята стаичка: там съм скрила кесия с пари. От сто години ги пазя. Ще ти свършат работа колкото да заловиш търговия. Но на тях се не надържай^[1].

Донесъл мъжът парите, четиридесет лани. Отделил той половината за домашни потреби, а половината — за търговия. Излязъл, та накупил от околните села сламени покривала, каквито носят китайците в дъждовно време, натоварил ги на кола и тръгнал в града да ги продава. Евтина стока, харчи се. Лесно ще я продаде и ще спечели.

Излязъл мъжът от дома си заранта и мислел да бъде вечерта в града. Но понеже не бил свикнал на вървеж, толкова се изморил, че щом стигнал до една рекичка, на чиито бряг имало ханче, решил да си почине.

Потропал на вратата:

— Хей, стопани! Пуснете един търговец да пренощува.

Излязъл стопанинът. Разпитал Юн, кой е, отде е и къде отива. Като разбрал всичко, казал му:

— Ето що ще те посъветвам, добри човече. Радвам се на гости: от това живея. Но ти си млад търговец, още си неопитен, както се вижда. Побързай да отидеш в града, па там ще си отпочинеш!

— Ех, пък защо ще бързам толкова? — отговорил му Юн. — И утре да откарам стоката, няма да пропадне светът! Бърза работа не е работа: тъй съм чул аз.

— Както щеш, приятелю. Но ето защо трябва да побързаш: зад тая речица има още една; и двете са малки, минават се на брод — мостове няма. Днес ще ги прегaziш и пешком, а утре може дори на кон да не ги минеш.

— Тъй ли? Че защо така?

— Ето защо. Хей там, в планината, днес гърмя. Навярно е и валяло. Ако е паднал дъжд, през нощта реките ще прелеят. Ще трябва да заседнеш за цял ден. Това е то.

— Та що? Голяма работа ли е — един ден? Най-сетне — да остана. Цял съм се изпотил от ход: не мога да вървя по-натам.

Останал Юн да нощува. Талигата оставил насред двора.

А през нощта зашибал един дъжд — стой, та гледай! Не дъжд, а порой. Юн забравил колата там, дето я бил оставил. На сутринта излязъл да види реката. Море. Реве оная ми ти вода, мъкне от планината цели дървета. Как ще се мине? А и дъждът — вали ли, вали. Погледнал Юн своята стока — колата стои под дъжда.

— Ух, как не се сетих снощи да закарам тая талига под сушина? Сигурно всички покривала са се намокрили. Къде ще ги сушиш сега? Ще трябва да се чака — слънце да изгрее и да повее вятър.

Дъждът ваял три дена. Търговецът през цялото време лежал и се търкалял. Все се оплаквал от дъжда. Най-сетне се прояснило. На Юн като че ли не станало много приятно: трябва да излезе и да се залови за работа.

Нямало що — прострял си стоката на слънце. Покривалата изсъхнали, но потъмнели и изгубили изгледа си.

Юн нямал пари да плати на стопанина. Обещал да се разплати на връщане. Откарал стоката в града. Показал я на търговците. Казал колко иска. Никой я не щял.

— За такава цена ще си купим прясна стока. Ще купим слама — светла като слънце. А твоята стока каква е? Тежко става на човек, като я погледне. Па и дъждът мина: има много да чакаме, докле завали отново. Ще почакаме други търговци.

Що да се прави? Юн намалява цената и разказва, че е купил стоката с последните си пари. Не, не!

— Виж, ако я отстъпиш за толкова, за колкото си я купил, па ни дадеш и талижката, вземаме я. И то — само от съжаление към тебе.

Съгласил се Юн. Продал всичко за двадесет лани. Тръгнал си за дома. Спрял се на ханчето — да се разплати със стопанина.

Почнали да си говорят за несполучливата търговия. Ханджията рекъл:

— Добре ти казвах аз тогава, но не ме послуша. Да не беше останал тук, сега щеше добри пари да имаш. У тебе си е вината.

Поседял Юн, що поседял, па си тръгнал. Подирил си торбичката да плати на стопанина. Но къде му се е дянала торбичката?

— Хей, момчета! — викнал той. — Кой ми е взел торбичката? Бях я сложил ей тука, на прага.

Няма торбичка. Никой не я бил виждал. Някой я е откраднал. А парите били в нея. Разплакал се Юн от мъка. Няма полза. Един му

казва едно, друг — друго.

— Що ти трябваше да си оставяш торбата на прага? — рекъл един.

А друг добавил:

— Ти, момче, друг път недей носи пари в торба.

Трети го съветвал да се оплаче от ханджията.

Юн се разсърдил.

— Махнете се по дяволите! Виждам, че съм извършил голяма глупост. Какво ми е крив стопанинът? Защо ще го съдя? Защо ще се оплаквам от него?

Чул стопанинът това и рекъл на Юн:

— Благодаря ти, юначе, за добрата дума. Щом не мислиш да се оплакваш от мене и аз не искам от тебе плата за нощувката. Върви си жив и здрав вкъщи!

— Как ще си вървя? Как ще ме посрещнат домашните? С кои очи ще ги погледна? Тръгнах с талига, със стока, а ще се върна с празни ръце. Дори и торба нямам на гърба си.

— Недей се грижи, момче! Легни си, па утре заран ще видим. Сутрин човек е по-умен, отколкото вечер. През нощта му хрумват добри мисли. Ще видим как да се поправи злото.

На другия ден Юн си седял в беседката пред хана и си мислел. Минали търговци. Спрели се в двора и пуснали два пѣдпѣдъка да се бият. Китайците обичали и тогава, като сега, да гледат борба на пѣдпѣдъци.

Гледа Юн и си казва на ума:

— Пѣдпѣдъците, както се вижда, са евтини по тия места, а в града за тях плащат скъпо и прескъпо. Да купи човек стотина-двеста, па да ги продаде в града... За един ден ще ги разграбят, а на всеки пѣдпѣдък ще спечелиш по пет кешу. Де да имах пари!...

Допитал се той до стопанина на хана.

— Добре си намислил — казал оня. — Ще ти дам пари, купи пѣдпѣдъци!

Накупил Юн пѣдпѣдъци, отнесъл клетката в хана, закачил я под стрехата и легнал да се наспи, та рано сутринта да отиде в града. Чува през нощта — пищят неговите пѣдпѣдъци на двора. Пищят, та цепят хана!

Що ли става? Дали да излезе да види? Но става ли му се? Тъкмо се е затоплил в леглото!...

На заранта гледа — току-речи всички пѣдпѣдъци измрели. Само няколко останали живи — и те се притискат към ъглите на клетката.

Пак се разплакал Юн.

— Не! — вика. Не ми върви и туйто! Късмет нямам. Само едно ми остава: или да се удавя; или да се обеса.

Дошъл стопанинът. Гледа го и казва:

— Ех, братко, лесно е да се удави човек, но е глупаво. По-мъчно и по-умно е да въртиш търговия. Всеки може да се удави. Недей и мисли за такива глупости! Кажи ми: що е станало?

Погледнал той клетката. В нея се разхожда пѣдпѣдък — вирнал глава, очите му светят, та хвърлят искри. Като цар пристѣпва.

— Гледаш ли го тоя? Той е изкълвал през нощта другите. Виж го само какъв е силен! Като го гледаш, не ти ли идва на ум как да поправиш станалото? Вземи, братко, тоя пѣдпѣдък, па иди с него в града! Хващай се на облог с търговците и го пускай да се бие с техните. Никой търговец няма пѣдпѣдък — да му излезе насреща: знай това! Ето ти тебе печалба. И лесно е, па и пари дава.

За един месец Юн спечелил ония двадесет лани, които имал преди това.

— Сега е вече добре — си казал той. — Ще си вървя вече вкъщи. Стига ми, че си върнах поне парите.

— Че е добре, добре е — му рекъл ханджията. — Но това не стига. Всеки глупак може да си изкара парите. Умният прави друго: той с пари и труд умее още пари да спечели.

— Ами как да спечеля?

— Ще ти кажа. Ето що мисля аз. Сега начева осмата луна. На петнадесетия ден от тая луна ще има голям бой между пѣдпѣдъци в столицата, в двореца на княза. Много народ се събира. Дворецът е отворен тогава за всички. Защо да не отидеш и ти да си опиташ късмета? Пусни своя пѣдпѣдък срещу князовия. Ако оня убие твоя, прежали го, па си върви при булката. Ако ли надвие, князът ще поиска да го купи: добри пари ще вземеш. А? Искаш ли? И аз ще дойда с тебе, ще ти показвам. Но стигне ли работата до продан, ти гледай мене! Не се съгласявай за цената, докле не кивна^[2] с глава. Разбра ли?

Юн разбрал. Тръгнали.

Стигнали в столицата тъкмо навреме. Около двореца се били насъбрали вече много хора — да гледат как ще се бият пѣдпѣдъците. Скоро след това се отворила вратата на двореца, излезли трѣбачи, изсвирили с трѣбите и обявили на народа, че може да влезе в двореца, а който желае, има право да пусне пѣдпѣдък срещу князовия.

Излязъл князът, седнал на изписан позлатен престол, на една издигнатина сред двора, и казал:

— Да почнем!

Един китаец се качил на издигнатината, поклонил се три пъти на княза доземи, па сложил пред него клетка с пѣдпѣдък. И на княза донесли клетка.

— Хайде, да ги пускаме!

Заскачали двата пѣдпѣдъка, захвърляли се един върху друг, почнали да се кълват. Князовият пѣдпѣдък почнал яростно да кълве своя противник.

— Слабичък ти е, чичо, пѣдпѣдъкът — рекъл князът. — Но все пак, благодаря ти, че го пусна. Влез в двореца: като се свърши боят, ще обядваме заедно. Кой друг ще излезе?

Втори мъж излязъл, та пуснал пѣдпѣдък. Но и тая птица била надвита. И третата. За късо време князовите пѣдпѣдъци изпокълвали десет птици. Все отбор били пѣдпѣдъците на княза.

— Хайде сега и ние да си опитаме щастието — казал ханджията на Юн. Излез, но ми помни съвета: не подбивай цената!

Излязъл Юн със своята птица.

— Я виж ти пѣдпѣдък! Това се казва пѣдпѣдък! — похвалил князът Юновата птица. — Отведнѣж се вижда, че е и силен, и зъл. Къде е, момчета, моят „Железен клюн“? Я го донесете да пооскубе перата на тоя хубавец!

Сбили се птиците. Разхвърчали се пера на вси страни. Не можело да се разбере от коя птица са. Но ето че борците се разделили, после се изназадили и изведнѣж настрѣхнали — готови да врѣхлетят един на друг. Тогава всички видели, че князовият „Железен клюн“ е цял оскубан.

— Разделете ги! — заповядал князът. — Каква полза от това, че ще изгубя хубавия „Железен клюн“? Не ще устои той против тоя разбойник. Донесете белия ми пѣдпѣдък!

Когато Юн видял белия като сняг пѣдпѣдък, изплашил се.

— Ваше Височество, моля Ви... Позволете ми да си вървя... Моят пѣдпѣдѣк е вече уморен, а тая бяла птица изглежда омагьосана. Ще ме остави без късче хляб, ще ми убие пѣдпѣдѣка.

— Нищо няма. Ако го убие, ще ти го заплатя. Няма да изгубиш. Пускай го!

Белият пѣдпѣдѣк бил едър и силен, но неповратлив. Юновият се хвърлил като ястреб върху него. Па още веднѣж. Че още веднѣж. Толкова го измѣчил и наплашил, че белият юнак престанал не само да напада, но и да се брани: разперил крила и току подскачал от място на място, колкото да избяга от нападателя. Бели пера се разлетели на вси страни.

Хората почнали из един глас да хвалят Юновия пѣдпѣдѣк. Князът заповядал да разделят птиците. Взел Юновия пѣдпѣдѣк, погалил го, потупал го, разгледал го от вси страни, па казал на Юн:

— Искам да купя пѣдпѣдѣка ти. Ще ми го продадеш ли?

— Ваше Височество, Светъл Княже, как ще остана без него? Какво ще правя тогава? Той храни и мене, и цялото ми семейство.

— Добри пари ще ти дам за него. Колко искаш?

— Ваше Височество, Светъл Княже, тая птица струва толкова, колкото пари ще ми трябват, за да прекарам целия си живот. Цената ѝ, Ваше Височество, е хиляда лана.

Князът се разсмял.

— Де се е чуло — за един пѣдпѣдѣк да се искат хиляда лана? Но понеже му хвърлих око, ще дам за него сто лана.

Юн се поклонил на княза дѣземи, поблагодарил му за честта, но не намалил цената.

— Добре, ще прибавя още сто — казал князът.

Погледнал Юн ханджията — оня се и не помръдва.

— Ако толкова иска Ваше Височество, ще отбия от хилядата сто.

— Не. Щом не вземаш двеста, отнеси си клетката!

Три пъти се поклонил Юн дѣземи на княза и почнал да слиза от издигнатината.

— Ей, чичо, четиристотин плащам: дай птицата!

Погледнал още веднѣж Юн стопанина на ханчето — оня пак не поклаща глава. Но Юн си помислил, че цената е много добра; ако продължи да се пазари, князът негли ще се разсърди и няма да купи птицата.

Съгласил се той. Наброили му четиристотин лана сребро. Дал клетката с пѣдпѣдъка на княза и без да дочака обяда, тръгнал с ханджията.

— Защо не слушаш никога старите хора, ами правиш все наопаки? Когато те съветвах да бързаш, ти се бавеше. А сега, когато трябваше да почакаш, ти прибърза. Да беше почакал още малко, щеше да вземеш не четиристотин, а шестстотин лани.

Когато стигнал в хана, Юн поискал да раздели със стопанина среброто по равно. Но старецът се отказал: той взел само плата за нощувката.

Отишъл си Юн вкъщи. Там всичко се било променило. Поправено, боядисано, измито, почистено. Булката му — добре облечена, измита, гладко сресана — седи на стана и тъче. А бабичката готви.

Юн извадил среброто. Бабата го похвалила.

— Сега, дечица, ви пожелавам щастие. Аз научих булката как се върти къща. А пък ти сам си се научил как се печели. Научил си и друго — че трябва да слушаш по-стари хора. Живейте си честито. Аз ще ви оставя вече. Тая нощ видях насън Бога на зверовете. Той ми каза, че мога вече да си вляза в лисичата кожа.

Било зима. През нощта навалял снежец. Станал на сутринта Юн с жена си. Къде се е дянала бабичката?

Никъде я няма. Изчезнала. Излезли на двора.

Гледат навред — сняг. Никъде няма човешки дири. Като се вгледал Юн, видял от прага до края на градината лисичи стъпки.

Разбрали Юн и жена му, че през нощта бабата се е превърнала на лисица и се е върнала в планината.

[1] На тях се не надържай — не разчитай само на тях. — Бел.ел.кор. ↑

[2] Кивна — кимна. — Бел.ел.кор. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.